Dag van de Denktanks

Den Haag, Provinciehuis, 27 januari 2015

Vereniging voor Bestuurskunde

WIARDI
WETENSCHAPPELIJK BUREAU
BECKMAN
VOOR DE SOCIAAL-DEMOCRATIE
STICHTING

Brabant Kennis

provincie ZUID HOLLAND

NSOB

INSTITUUT VOOR PUBLIEKE WAARDEN

rmo

Planbureau voor de Leefomgeving

Bestuurlijke Organisatie
Slagkrachtige overheid

Raad voor het openbaar bestuur

WRR

public SPACE

HiiL innovating justice

Voorwoord

Denktanks. Ze zijn zowel 'hulpmotor' als 'criticaster' voor beleidsvoerders. Ze zijn aanjagers van publieke discussies over politiek, bestuur en samenleving. Ze bieden vergezichten voor de middellange termijn daar waar bestuurders in de praktijk met veel kortere tijdshorizons opereren. Ze dragen vaak een analytische, zelfs technocratische mantel, maar tegelijkertijd agenderen ze bij uitstek politieke vragen en entameren waardendiscussies. Je vindt ze binnen de overheid zelf, maar ook ver daarbuiten: grote, ambtelijke lichamen en kleine rebellenclubs. Ze zijn actief op vrijwel elk beleidsterrein, en bieden een belangrijke werkplek voor bestuurskundigen.

Op de Dag van de Denktanks presenteert een rijk aantal zeer verschillende denktanks nieuwe en lopende projecten. U krijgt daarmee de kans om snel aan het front van het denken over actuele maatschappelijke en politiek-bestuurlijke vraagstukken te komen. Ook reflecteren we in plenaire sessies op de uitdagingen die in het ambacht van 'denktanken' besloten liggen: hoe kiezen ze hun thema's, hoe onderzoeken en onderbouwen ze hun adviezen, hoe kunnen ze ertoe bijdragen dat die ook 'landen' in bestuur en samenleving?

Programma

9.00	Ontvangst
9.30	Plenair openingsdebat: Pauline Meurs, Vz Raad voor Volksgezondheid en Samenleving; Mark van Twist, Denktank Nederlandse School voor Openbaar Bestuur; en Hans de Bruijn, hoogleraar Bestuurskunde Technische Universiteit Delft. Debatleiding/dagvoorzitter: Stavros Zouridis (Universiteit Tilburg).
10.30 – 10.45	Koffie/Thee
10.45 – 11.45	Workshops, ronde 1
11.50 – 12.50	Workshops, ronde 2
12.50 – 13.45	Lunch
13.45 – 14.45	Workshops, ronde 3
14.50 – 15.50	Workshops, ronde 4
15.50 – 16.10	Koffie/Thee
16.10	Keynote/slotdiscussie: Mark Bovens (WRR en Universiteit Utrecht
17.15	Borrel

Programma in blokkenschema

	1 **Uiterwaardenzaal** 1e etage	2 **Duinenzaal** 1e etage	3 **Landschapszaal** 1e etage	4 **Rivierenzaal** 1e etage	5 **Merenzaal** 1e etage	6 **Koffiekamer** Begane grond
10.45-11.45	**PBL** *De Toekomst van de Stad*	**Instituut voor Publieke Waarden** *Reclaim The Public*		**Brabant Kennis** *Brabant-stad of Metropool?*	**ROB** *Openbaar Bestuur en de Verantwoordelijkheid voor Systemen*	**RMO** *Meedenken en tegendenken.*
11.50-12.50	**PBL** *De Toekomst van de Stad*	**Instituut voor Publieke Waarden** *Reclaim The Public*	**NSOB ism PBL** *Leren door Doen*	**Brabant Kennis** *Brabant-stad of Metropool?*	**ROB** *Openbaar Bestuur en de Verantwoordelijkheid voor Systemen*	**RMO** *Meedenken en tegendenken.*
13.45-14.45	**WBS** *Het van Waarde project (2013) en het Van Waarde Observatorium (in de steigers)*	**NSOB ism Provincie Zuid-Holland** *Netwerkend werken bij de Provincie Zuid-Holland*	**PBL** *De Natuurverkenning- De kracht van Normatieve Scenario's*	**Public Space** *Casus jeugdzorg*	**Steunpunt Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen**	**WRR** *Gescheiden werelden?*
14.50-15.50	**Hiil** *The State of Innovation*		**PBL** *De Natuurverkenning- De kracht van Normatieve Scenario's*	**Public Space** *Casus jeugdzorg*	**Steunpunt Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen**	**WRR** *Gescheiden werelden?*

De workshops

Hieronder volgt een alfabetisch overzicht van de deelnemende denktanks en de sessies die zij verzorgen.

BrabantKennis

Workshop: Brabant-Stad of Metropool?

BrabantKennis is hét platform waar strategische kennis en informatie van en over Noord-Brabant wordt verzameld, ontwikkeld en gedeeld. BrabantKennis staat voor onafhankelijk vooruitdenken; het bekijkt de toekomst van de Brabantse samenleving vanuit telkens wisselend perspectief, met telkens andere partijen.De vijf grote Brabantse steden zijn bestuurlijk verenigd in het netwerk BrabantStad. Dit BrabantStad verband (en inmiddels ook verbond), is ruim tien jaar geleden ontstaan uit het besef dat de steden afzonderlijk en de provincie Noord-Brabant als geheel sterker staan door samen te werken dan door elkaar tegen te werken. Gedurende deze jaren zijn onderling vertrouwen, gemeenschappelijke agenda's en overlegvormen opgebouwd. Samenwerken om er zelf beter van te worden is langzaam maar zeker overgegaan in het gezamenlijk streven naar succes. Het bid voor 'Brabant Culturele Hoofdstad 2018' getuigt daarvan. Maar nu 'Culturele Hoofdstad' niet doorgaat, wordt het samenwerkingsverband in meerdere opzichten op de proef gesteld. De vraag dringt zich op: what's next? Duidelijk is dat BrabantStad van nieuwe impulsen moet worden voorzien. In opdracht van de bestuurlijke ambassadeurs van BrabantStad (burgemeester en commissaris van de Koning) heeft het kennisplatform BrabantKennis daartoe een beeldvormend essay opgesteld. In dat essay wordt betoogd dat BrabantStad voor grote opgaven staat die om een overtuigend antwoord vragen. Daarvoor zal een volgende stap in de samenwerking en positionering noodzakelijk zijn: van nationaal stedelijk netwerk naar Europese metropoolregio.

De workshop wordt verzorgd door Sjoerd van Dommelen en Joks Janssen.

Workshopronde 1 en 2, Rivierenzaal.

Hague Institute for the Internationalisation of Law (HIIL)

Workshop: The State of Innovation

Een van de publieke goederendie een staat wordt geacht te organiseren voor haar burgers is rechtvaardigheid. Een goed rechtssysteem biedt burgers een effectieve verzameling

procedures die hen helpen rechtvaardigheidsvragen te beantwoorden. Het gaat daarbij voornamelijk om processen om regels mee te maken, geschillen op te lossen ennaleving van regels af te dwingen In de snel veranderende maatschappij verandert ook de wijze waarop deze rechtssystemen moeten worden vorm gegeven en actueel gehouden. Het 'doen zoals het altijd ging' is niet meer genoeg. Burgers raken gedesillusioneerd. Bedrijven en andere organisaties gaan het zelf doen. De legitimiteit van de staat wordt ondermijnd. HiiL zal een presentatie geven over trends die wij zien in de *globallegal environment.* Aan de hand van die trends en scenario's die we op basis daarvan ontwikkelen, zullen we met deelnemers in een interactief proces kijken waar huidige *justicestrategies* robuust zijn en waar niet - zowel binnen Nederland en daarbuiten. Ook zullen we kijken waar en hoe dingen anders zouden moeten als bepaalde trends doorzetten. Zo bouwen we een aan staat die kan innoveren.

De workshop wordt verzorgd door Sam Muller, Laura Kistemaker en Stavros Zouridis.

Workshopronde 4, Uiterwaardenzaal.

Instituut voor Publieke Waarden

Work Shop: Reclaim The Public

De representatieve democratie onteigende ons van de mogelijkheid om onze eigen problemen te definiëren. De verzorgingsstaat onteigende ons van de mogelijkheid om onze eigen problemen op te lossen. Het IPW is opgericht om de publieke zaak te deconstrueren (onderzoek) en opnieuw op te bouwen (actie). Zo startten we een sociaal hospitaal (voor beteren hulp aan multiprobleemgezinnen), een Goede Gieren Fonds (voor mensen die niet in de schuldsanering passen) en zijn we bezig met een privégevangenis en een tijdelijk wonencoöperatie. Tijdens deze sessie claimen we samen met de deelnemers een publiek probleem naar keuze en ontwikkelen daar een oplossing voor.

De workshop wordt verzorgd door Renée Frissen, Harry Kruiter, Eelke Blokker en Albert Jan Kruiter.

Workshopronde 1 en 2, Duinenzaal.

Nederlandse School voor Openbaar Bestuur Denktank (NSOB), i.s.m. Provincie Zuid-Holland

Workshop: Netwerkend werken bij de Provincie Zuid-Holland

Veel maatschappelijke opgaven vragen een veel meer indringende en directe betrokkenheid van maatschappelijke partijen, burgers en ondernemers. Publieke doelen zijn alleen haalbaar als maatschappelijke partijen zich daarvoor inzetten – wat meteen de vraag oproept welke rol en wat voor repertoire van de overheid daar dan bij hoort.

De NSOB Denktank werkt al enkele jaren samen met de Provincie Zuid-Holland in een traject dat deze zich ontwikkelende praktijk conceptueel voedt en duidt. De praktijk van de provincie en het conceptueel vermogen van de NSOB voeden elkaar. Dat heeft geleid tot een vooruitstrevende praktijk bij de provincie en een intellectuele basis voor veel NSOB-werk over het sturen in netwerken. In deze workshop worden inzichten gepresenteerd, wordt ingegaan op de volgende stappen die gemaakt gaan worden – politiek bestuur en representatieve democratie in netwerken – en wordt ingegaan op het proces dat de NSOB met de Provincie heeft doorlopen.

De workshop wordt verzorgd door Martijn van der Steen en JorrenScherpenisse van de NSOB en door Bob Houtkamp van de Provincie Zuid-Holland.

Workshopronde 3 en 4, Duinenzaal.

NSOB i.s.m. Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)

Workshop: Leren door Doen - Overheidssturing in een Energieke samenleving

De NSOB Denktank heeft het afgelopen jaar samen met het PBL in opdracht van het Ministerie van I&M een traject doorlopen dat ingaat op het sturingsrepertoire voor het omgaan met (opwekken, uitlokken, kanaliseren, soms beteugelen, uitbouwen, etc) maatschappelijke energie voor publieke doelen. In deze workshop wordt ingegaan op repertoire, dat een combinatie omvat van het stellen van ambitieuze doelen die anderen mobiliseren, het inrichten van daarbij passende *defaults*, het organiseren van keuzearchitectuur, en het permanent bijstellen van die inrichting op basis van wat er *real time* gebeurt. Daarmee worden grote ambities dus ook steeds meer in combinatie van richtinggevende interventies en kleine bijsturende stappen gerealiseerd. De workshop gaat

daarom ook in op de organisatorische gevolgen die dat heeft. Wat moeten organisaties en ambtenaren kunnen om dit goed te kunnen doen?

De workshop wordt verzorgd door Martijn van der Steen en Jorren Scherpenisse van de NSOB en door Olav-Jan van Gerwen van het Planbureau voor de Leefomgeving.

Workshopronde 2, Landschapszaal.

PBL

Planbureau voor de Leefomgeving

Workshop: De Natuurverkenning - De Kracht van Normatieve Scenario's

Enkele jaren geleden liep het natuurbeleid in Nederland vast. De ecologische, juridische en sectorale insteek van het beleid leidde tot toenemende maatschappelijke en bestuurlijke weerstand. Daarnaast voerde het vorige kabinet grote bezuinigingen door. De normatieve scenario's uit de Natuurverkenning (2012) hebben geholpen om de verschillende waarden die mensen aan de natuur toekennen op de beleidsagenda te krijgen en nieuwe wegen voor het beleid te ontdekken. Intensieve communicatie tussen onderzoekers, beleidsmakers en stakeholders, ook ná de studie, was hierbij essentieel. PBL heeft ook een Natuurverkenning gemaakt voor de provincie Drenthe en werkt nu aan een Natuurverkenning voor de Europese Unie.

De workshop wordt verzorgd door Ed Dammers en Henk van Zeijts van het Planbureau voor de Leefomgeving.

Workshopronde 3, Landschapszaal.

PBL

Planbureau voor de Leefomgeving

Workshop: De Toekomst van de Stad

Allerlei partijen dichten 'de stad' ongekende prestaties toe. Bovenal wordt de stad gepositioneerd als de entiteit die de samenleving kan leiden richting een duurzamere toekomst. In een nieuw onderzoeksprogramma doet het Planbureau voor de Leefomgeving onderzoek naar deze claims. Steden lijken inderdaad aan economische en politieke macht te winnen. Maar wat mogen we richting toekomst wel en niet van steden verwachten? Welk antwoord kan de bestuurskunde hierop geven vanuit een actiegericht begrip van de stad en in een confrontatie met inzichten uit diverse disciplines?

De workshop wordt verzorgd door Ton Dassen en Niels Sorel van het Planbureau voor de Leefomgeving.

Workshopronde 4, Landschapszaal.

Public SPACE

Hoe Denktanks Andere Inzichten Opleveren:

Casus Jeugdzorg

De Jeugdzorg is nu actueel. Het gaat om een optelsom van ingrijpende bewegingen: decentralisatie, bezuinigingen, overgang naar een voorziening zonder rechten, inschakeling van eigen inzet van betrokkenen. Allemaal bedoeld om betere en effectievere zorg te leveren. Public SPACE is daar op allerlei denkmanieren nu bij betrokken, mede gebaseerd op een aantal lange termijn studies. Rondom 2010 publiceerde Public SPACE twee studies, een naar de Jeugdgezondheidszorg (de preventieve tak van de Jeugdzorg) en een naar de kansen en innovaties rondom de decentralisatie van de Jeugdzorg. Beide studies werden gevraagd en gefaciliteerd door GGD Nederland, een branchevereniging, maar op volstrekt onafhankelijke basis, zowel qua onderzoek als qua publicatie. De eerste studie is aangeboden aan de toenmalige minister, Rouvoet, de tweede aan de toenmalig bestuurlijk verantwoordelijken van de VNG, Pans en Dannenberg. Beide studies zijn in die periode gepresenteerd in tientallen lezingen en congressen. De huidige bewegingen in 2015 bieden dus een goed moment stil te staan of de onafhankelijke en ongebonden opstelling van een private denktank goede en duurzame inzichten heeft opgeleverd. In de workshop wordt stilgestaan bij de werkwijze, de innovatieve resultaten, de effecten en de moderne werkwijze van een onafhankelijk Denknetwerk. Veel informatie inclusief beide publicaties zijn te vinden op www.publicspace.nl.

Deze workshop zal verzorgd worden door Public SPACE oprichter Steven de Waal.

Workshopronde 3 en 4, Rivierenzaal.

Raad voor het Openbaar Bestuur en Financiële Verhoudingen

Openbaar Bestuur en de Verantwoordelijkheid voor Systemen

Maatschappelijke en technologische ontwikkelingen hebben geleid tot een sterk gehorizontaliseerde samenleving. De rijksoverheid daarentegen is nog steeds georganiseerd als een verzameling piramides met een bijbehorende hiërarchische attitude en werkwijze, met een sterke nadruk op controle en wet- en regelgeving. Ook de bestuurlijke context waarin de rijksoverheid opereert, is sterk veranderd. Denk bijvoorbeeld aan de toenemende invloed van 'Europa' en de drie grote decentralisaties op het sociale domein. De opgaven waarvoor het Rijk zich nog steeds gesteld ziet, zijn zeer complex. Beleidsdomeinen en -systemen zijn veelal met elkaar vervlochten waardoor ontwikkeling en uitvoering van beleid moeilijk vanuit één centraal punt zijn te beheersen. Denken en handelen vanuit samenhang en vanuit gewenst resultaat vraagt om meer collegiaal bestuur en een andere invulling van de ministeriele verantwoordelijkheid en een heldere omschrijving van 'systeemverantwoordelijkheid'. Ook zonder Grondwetswijzigingen zijn hier de nodige stappen te zetten.

De workshop zal ingaan op wat ervoor nodig is om de rijksoverheid (regering, parlement, rijksdienst, uitvoeringsorganisaties) in staat te stellen om enerzijds waar dat nodig en effectief is, rationeel te kunnen sturen, en anderzijds waar dat nodig en effectief is te kunnen schakelen naar een op 'verbinding' gerichte sturingswijze.

De workshop wordt verzorgd door Kees Breed, secretaris van de Raad voor het openbaar bestuur en de Raad voor de financiële verhoudingen.

Workshopronde 1 en 2, Merenzaal.

RMO

Meedenken en tegendenken. De kracht en zwakte van betrokken distantie van een adviesorgaan.

18 jaar lang heeft de RMO gewerkt aan nieuwe concepten voor de aanpak van sociale vraagstukken als adviesraad van de regering en het parlement op het terrein van participatie van burgers en stabiliteit van de samenleving. Meedenken en tegendenken was daarbij het devies. De RMO heeft uit betrokkenheid met de publieke zaak vele adviezen geven aan kabinet en parlement, maar tegelijkertijd altijd een zekere distantie tot politiek en bestuur gehouden. Wat was de kracht van deze houding, en wat de zwakte? Wat kunnen

andere adviesorganen hiervan leren? De RMO wil in deze workshop de kennis en ervaring delen die zij als adviesorgaan heeft opgedaan.

Deze workshop zal verzorgd worden door Sadik Harchaoui.

Workshopronde 1 en 2, Koffiekamer.

Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR)

Gescheiden werelden?

Onder de titel 'Gescheiden werelden?' publiceerden de WRR en het SCP afgelopen najaar een gezamenlijke verkenning naar nieuwe sociaal-culturele tegenstellingen in Nederland. Het leidde tot zeer veel publiciteit in de landelijke media. De ene krant schreef dat we aan de vooravond staan van een nieuwe maatschappelijke tweedeling, namelijk tussen lager- en hogeropgeleiden, terwijl de andere krant meldde dat er weinig aan de hand is - Nederland is in balans. Hoe zit dat nu? Hoe kan het dat verschillende media zo verschillende boodschappen uit één en dezelfde publicatie halen? In de workshop komt aan de orde wat er werkelijk in de bundel staat, en wordt deelnemers een overzicht van de belangrijkste bevindingen geboden. Ook wordt ingegaan op de wijze waarop deze bijzondere samenwerking tussen WRR en SCP tot stand is gekomen, en welke meerwaarde die heeft opgeleverd.

De workshop wordt verzorgd door Will Tiemeijer, stafmedewerker van de WRR.

Workshopronde 3 en 4, Koffiekamer.

Wiardi Beckman Stichting (WBS)

Het Van Waarde project (2013) en het Van Waarde Observatorium (in de steigers)

Toen de Wiardi Beckman Stichting begin 2013 de resultaten van het grote Van Waarde project presenteerde, waren de reacties in media en politiek van lovend ('het morele kompas van de sociaal-democratie is afgestoft') tot afwachtend ('de waarde van dit herijkte morele kompas moet blijken uit het praktische handelen van PvdA-politici'). Nu een

aanzienlijk deel van de verzorgingsstaat wordt gedecentraliseerd naar de gemeenten, staan de vier kernwaarden die in 'Van Waarde' zijn geactualiseerd alle op het spel: bestaanszekerheid, goed werk, binding en verheffing.

Met het vervolgproject 'Het Van Waarde Observatorium' zal de WBS de effecten en neven-effecten van deze ingrijpende hervorming langs de lat van deze vier geoperationaliseerde doelstellingen leggen, door ervaringen op te halen bij de mensen die het betreft (cliënten, werkers en mantelzorgsters in het sociale domein). Uit die ervaringen worden de voorwaarden voor positieve doorbraken in de richting van die waarden gedestilleerd. Deze worden gepubliceerd op de Observatorium website; problemen die zich voordoen ten opzichte van die waarden worden vervolgens van alternatieven en aanvullend beleid voorzien. Het doel van het Observatorium is daarmee evaluatie-onderzoek, maar ook bevordering van horizontale leerprocessen, en waar nodig politisering in de richting van de vier kerndoelstellingen.

De workshop wordt verzorgd door Monika SieDhian Ho, directeur van de WBS.

Workshopronde 3, Uiterwaardenzaal.

Steunpunt Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen

Werking en positie van het steunpunt 'Bestuurlijke Organisatie - Slagkrachtige Overheid' in het Vlaamse bestuurskundige kennislandschap

Het steunpunt 'Bestuurlijke Organisatie - Slagkrachtige Overheid' (2012-2015) is een consortium bestaande uit: Instituut voor de Overheid, KU Leuven; Onderzoeksgroep management & bestuur, Universiteit Antwerpen; Centrum voor lokale politiek, Universiteit Gent en Centrum voor Overheid en Recht, Universiteit Hasselt. SBOV heeft als missie om op basis van wetenschappelijk onderzoek (fundamenteel en toegepast) de beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie te ondersteunen van de voor het beleid relevante problemen. Het Steunpunt stelt zich als doel om, vanuit de structurele onderzoeksfinanciering voor A-onderzoekslijnen en korte termijn B-projecten, prioritaire beleids- en bestuurskwesties te onderzoeken en de onderzoeksbevindingen actief ter

beschikking te stellen van de overheid. Het onderzoek past zowel binnen de huidige internationale onderzoeksagenda's als binnen de prioriteiten van de Vlaamse overheid.

De workshop wordt verzorgd door Valérie Pattyn en Jan van Damme, coördinatoren van het Steunpunt.

Workshopronde 3 en 4, Merenzaal

Deze dag wordt mede ondersteund door:

NSOB Nederlandse School voor Openbaar Bestuur

Boom uitgevers Den Haag

Notities